

Kommunledningsförvaltningen
Raine Katajamäki
Strategisk utredare
raine.katajamaki@enkoping.se

Flytt av ansvaret för avfall och nedlagda deponierna

Bakgrund

Bildandet av kommunalförbundet Vafabmiljö

I samband med att kommunfullmäktige i Enköping år 2015 överlämnade renhållningsansvaret till kommunalförbundet Vafab konstaterade fullmäktige i ärendebeskrivningen att:

- Enköpings kommun behåller en strategisk kompetens inom avfallsområdet så att nödvändigt stöd kan ges till de personer som sitter i kommunalförbundets direktion.
- Den strategiska kompetensen ska vara kommunens kontaktperson på tjänstepersonsnivå till förbundet och bland annat representera Enköpings kommun vid samrådsorganen enligt punkt 6 i konsortialavtalet.
- Utöver uppdraget att vara kommunens kontaktperson ska den strategiska kompetensen främja ett gott samarbete mellan Enköpings kommun och kommunalförbundet (2015-06-08 KF § 98).

Kommunstyrelsens ansvar

Förutom beslutet att överlämna renhållningsansvaret till Vafab beslöt kommunfullmäktige även att föra över ansvaret för renhållning från tekniska nämnden till kommunstyrelsen.

Samrådsorganet

Samrådsorganet som kommunfullmäktige hänvisade till har i konsortialavtalet definierats på följande sätt:

”Ett särskilt samrådsorgan som sammanträder minst två gånger per år ska inrättas. Samrådsorganet sammanträder med Förbundets ledning efter kallelse av förbundet och diskuterar tekniska, ekonomiska och miljömässiga frågor rörande den regionala och lokala avfallshanteringen. Kommunerna ska utse en representant till samrådsorganet. Kommunernas representant bör vara den tjänsteman inom respektive kommun som ansvarar för kontakterna med förbundet.”

Nuvarande reglering av avfallsansvaret

Allmänt

Hur ansvaret för avfallsfrågorna idag är fördelat kan sammanfattas enligt följande:

Ansvar	Ansvarig
Insamling, behandling och återvinning av avfall enligt 15 kap. MB (kommunalt avfall), inklusive myndighetsutövning och strategisk planering	Vafab (3 § 1 st. Vafab:s förbundsordning)
Mottagning och behandling av avloppsreningsslammet	Vafab (3 § 3 st. Vafab:s förbundsordning)
Klassificering av verksamhetsavfall	Avfallsinnehavaren (2 kap. 1 § avfallsförordning (2020:614))
Övergripande och strategiska ansvaret för avfall	KS (4 § 2 p. KS reglemente)
Samordningsansvaret och uppsiktsplikt över nämndernas och Vafab:s verksamhet	KS (6:1 KL)
Deltagandet i samrådsorganets verksamhet	Tjänstepersonen inom KLF (beslut av KF 2015-06-08 KF § 98)
Gaturenhållning	TN (2 § TN:s reglemente)
Park- och trädgårdsavfall	TN (3 § TN:s reglemente)

Vattentjänstlagen	TN (4 § TN:s reglemente)
Nedlagda deponierna	TN (8 § TN:s reglemente)
Tillsyn	MBN (2 § 4 p. MBN:s reglemente)

Särskilt om slamdammar

Utöver det ovanstående bör beaktas att kommunen äger fyra slamdammsanläggningar på arrenderad mark som använts av VA-kollektivet och avfallskollektivet (först i kommunens regi och senare av VafabMiljö) för att hantera slam. Kommunstyrelsen fattade beslut om att avveckla dammarna i juni 2024 då de delvis inte används längre men fortsätter att belasta kommunens driftsbudget. Kommunstyrelsen betalar idag 50 procent av driftkostnaden och VA-kollektivet 50 procent av dammarna då två av anläggningarna fortfarande används för hantering av kommunens avloppsslam.

Under år 2026 planeras två av fyra slamdammar att avvecklas. Återstående två slamdammar avvecklas troligtvis under 2028.

Behovet av ändringar i ansvarsfördelningen

Flytt av det strategiska ansvaret för avfall från KS till TN

Mot bakgrund av att det under senare år har tillkommit ett flertal nya lagar och förordningar inom avfallsområdet som ställer högre krav på kunskap om operativa frågor, bedöms det inte längre ändamålsenligt att KS bär det övergripande ansvaret för avfall. VafabMiljö har visserligen enligt förbundsordningen det strategiska planeringsansvaret inom sitt verksamhetsområde, men behoven ser olika ut i olika medlemskommuner. Detta innebär att det, vid sidan av Vafabs planering, krävs intern samordning, planering och verkställighet inom kommunen. Denna arbetsinsats går utöver det ansvar som följer av att stödja direktionsmedlemmar och att delta i samrådsorganets arbete.

Det praktiska arbetet inom avfallsområdet omfattar bland annat stöd i klassificering av avfall, medverkan i upphandlingar, olika typer av rapportering, ansvar för att tillsammans med Vafab verkställa

avfallsplanen, hantering av frågor kopplade till återbruk och återvinningsstationer, dialog med kommuninvånare, beredning av styrdokument, intern återvinning inom kommunen samt andra åtgärder som ökar cirkularitet och hållbarhet i kommunens verksamhet. En jämförelse med övriga Vafab:s medlemskommuner visar även att flera medlemskommuner har lagt ansvaret för avfallsfrågorna på teknisk nämnd eller samhällsbyggnadsnämnd.

Eftersom ett strategiskt ansvar förutsätter god kunskap om verksamheten även på taktisk och operativ nivå framstår det som mest ändamålsenligt att det strategiska ansvaret för avfall i Enköpings kommun läggs på den nämnd som har det mest omfattande operativa ansvaret, det vill säga tekniska nämnden. Till detta ansvar bör också höra att företräda kommunen i samrådsorganets verksamhet samt att ansvara för hanteringen och avvecklandet av slamdammarna. Kommunstyrelsens ansvar begränsas därmed till det samordnings- och uppsiktsansvar som följer av 6 kap. 1 § KL, vilket omfattar såväl Vafab:s som nämndernas verksamhet.

Flytt av ansvaret för nedlagda deponierna från TN till KS

Eftersom mark- och exploateringsavdelningen ansvarar för förvaltningen av den kommunala markreserven som inte är planlagd som allmän plats och företräder kommunstyrelsen i rollen som fastighetsägare för denna mark bör ansvaret för de nedlagda deponierna flyttas från tekniska nämnden till kommunstyrelsen.

Sammanfattning

Kommunledningsförvaltningen föreslår att

1. Det övergripande och strategiska ansvaret för avfall i 4 § 2 p. KS reglemente flyttas från KS till TN.
2. Ansvaret för att stödja direktionsmedlemmarna och att verka i samrådsorganet flyttas från KLF till TSF.

3. Ansvaret för de nedlagda deponierna i 8 § TN:s reglemente flyttas från TN till KS.